

# Európa, politika, Slovensko a Maďarsko

**Nie tak dávno, počas letných prázdnin, som písal v úvodníku o tom, aké je Slovensko krásne – jeho príroda, historické pamiatky a čaro krajiny. Všetko z toho platí aj dnes, akurát tí ľudia, konkrétne vrcholní predstavitelia krajiny, akosi nepridávajú človeku pokoja. Tak napríklad **politická prezentácia Slovenska sa, mierne povedané, od augusta začala bláznit**.**

S nád prvý s prapodivným trendom úzkoprstosti a provinčnosti prišiel vlastnou stranou – KDH neuznaný a neúspešný kandidát na predsedu Vladimír Palko. Do boja vytiahol s návrhom zákona Lex Hlinka, teda zákonom, ktorý by hovoril o zásluhách kňaza a politika Andreja Hlinku o štátoporný slovenský národ. Samozrejme, nebol by to Palko, keby si neodpustil výrazný afekt zadubenca – národnostné témy nemôžu patriť iba jednej strane – SNS, ktorú navyše degraduje svojim slovníkom samotný jej líder Ján Slota. Bohužiaľ na Palkovu udičku sa chytila celá slovenská politická scéna, nielen SNS. Národníari samozrejme okamžite prišli s vlastným návrhom zákona o „otcovi národa“ Hlinkovi. Prekáračky medzi KDH a SNS o Hlinku však prebila téma, ktorá dodnes rozdeľuje niektoré krajiny Európy – Benešove dekréty.

Samozrejme, kto chce psa biť, palicu si nájde. Okamžite po jarnom sneme SMK a výmene stráží – keď Bélu Bugára vystriedal na predsedníckom poste Pál Csáky, s bezprecedentnou podporou Miklósa Duraya, sa čakalo, respektíve visel vo vzduchu príklon SMK k vyťahovaniu maďarskej karty a hlavne otváranie Pandorinej skrinky – už spomínaných Benešových dekrétov a odškodnenie Maďarov žijúcich na území SR. Takmer okamžite po zvolení za podpredsedu s tým začal Duray, až tak, že musel zasahovať Csáky a v apríli prosiť novinárov, aby Durayovi nekládli otázky na citlivé témy, lebo sa nechá vyprovokovať.

V polovici júla však túto tému Duray opäť nekompromisne otvoril v internetovom rozhovore pre denník Sme, keď konštatoval, že Strana maďarskej koalície sa chystá otvoriť okruh

otázok Benešových dekrétov, ktorými bol podľa neho uzákonený postih Maďarov žijúcich na Slovensku po druhej svetovej vojne. Okrem iného hovoril aj o tom, že odškodnenie Maďarov po 60 rokoch je nevyhnutnou povinnosťou nástupníckych štátov bývalého Československa.

Členská základňa SMK podľa Duraya čoraz častejšie vyslovuje túto požiadavku, ktorú strana sotva môže odmietnuť.

No a nebol by to Csáky, keby túto roky citlivú otázku sám nezaklincoval – 6. augusta sa vyjadril, že v septembri chce zverejniť vlastné analýzy Benešových dekrétov. „Otázka Benešových dekrétov je pre nás neukončená“, reagoval vtedy pre Rádiožurnál Slovenského rozhlasu.

„V septembri zverejníme naše analýzy, pričom sa netajíme tým, že model, ktorý bol použitý v prípade židovskej komunity ohľadne riešenia problémov občanov, ktorí prežili holokaust, je pre nás schodným a pozitívnym modelom,“ vysvetlil zámer SMK.

Všetky politické strany otvorenie Benešových dekrétov rázne zamietli. Reakcia v konkrétnom balení prišla o tri dni, 9. augusta, kedy Slota predstavil zámer SNS zakotviť zákaz sponchyňovania Benešových dekrétov. Do toho vstúpili marginálnou iniciatívou poslanci za KDH František Mikloško, Vladimír Palko a Pavol Minárik, podľa ktorých by mala Maďarská republika vrátiť na Slovensko 503 kultúrnych pamiatok, ktoré boli z nášho územia vyvezené v období od roku 1867 až po druhú svetovú vojnu.

Čo sa dialo potom, ozveny veľkého tresku, ste isto zachytili aj v Čechách. Národná rada SR schválila 20. septembra uznesenie

## Kirgizsko



### Pokračovanie z minulého čísla o národoch z východu

Kirgizi žijúci v Kirgizsku svojím jazykom náležia taktiež do turkotatarskej skupiny altajskej jazykovej rodiny. Podobne ako Kazachovia používali najprv arabské písmo, od roku 1927 latiniku, po roku 1940 upravenú azbuku. Ich náboženstvom je islam – patria k sunnitom. Dlhú dobu boli kočovnými chovateľmi koní, tiav, oviec, kôz. Z remesiel ovládali kovotepectvo a zlatníctvo, spracovávali aj vlnu a kožu.

Kirgizsko je republikou s prezidentskou formou vlády, kde žijú Kirgizi 52 %, Rusi 18 %, Uzbeci 13 %. Úhrnný počet obyvateľstva je 5 213 898 ľudí. Užívaným jazykom je kirgizština a ruština. Náboženstvo: islam a pravoslávní. Hlavným mestom je Biškek (predtým Frunze) s 584 000 obyvateľmi. Súčasným prezidentom je Kurmanbek Bakijev.

Kirgizsko je členom OSN, OBSE, SNS.

nie o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po druhej svetovej vojne na Slovensku, ktoré predložili poslanci za SNS. Návrh podporili všetky koaličné i opozičné strany (Smer-SD, ĽS-HZDS, SNS, SDKÚ-DS, KDH) okrem SMK. Uznesenie deklarovalo nemennosť zákonných, ústavných a politických rozhodnutí po druhej svetovej vojne. Povojnové rozhodnutia reprezentatívnych orgánov Československej republiky podľa tohto uznesenia nie sú príčinou diskriminačnej praxe a dnes na ich základe nemôžu vzniknúť nové právne a majetkové vzťahy. Právne a majetkové vzťahy, ktoré týmito rozhodnutiami vznikli, sú nespochybniteľné. Snemovňa schválila aj pozmeňujúci návrh Eduarda Kukana (SDKÚ-DS), podľa ktorého Národná rada SR v tomto uznesení odsudzuje princíp kolektívnej viny.

Samozrejme, nasledovala podráždená reakcia SMK, Maďarska, aj niektorých predstaviteľov Nemecka na všetkých úrovniach. Všetko vyvrcholilo doma o pár dní neskôr slovnou prestrelkou Slotu a Csákyho, pri ktorej si vymenili invetivny typu hanba Slovenska (Csáky Slotovi) a zhnité lajno a zvrátky (Slota Csákymu).

Ešte predtým (10. septembra) však Csáky zaslal predsedovi výboru Európskeho parlamentu pre občianske slobody Jeanovi-Marie Cavadovi list, v ktorom sa sťažuje na „alarmujúci vývoj politickej situácie na Slovensku.“ V liste sa uvádza, že uznesenie parlamentu o nedotknuteľnosti tzv. Benešových dekrétov je v Európe v 21. storočí neprijateľný, posilňuje princíp kolektívnej viny a je urážkou nemeckej a maďarskej menšiny na Slovensku. Csáky v liste požiadal Cavada, aby využil svoje kontakty s politikmi a inštitúciami Európskej únie a zastavil prijímanie tohto „hanebného dokumentu“. Slovenskú národnú stranu (SNS), ktorá uznesenie navrhla, v liste nazval „extrémnou, xenofóbnou a rasistickou“.

V Budapešti medzitým zložilo koncom augusta prísahu 56 členov polovojenského združenia Maďarská garda. Osvedčenie o prísaha im vydával exminister obrany Lajos Für, zúčastnila sa ho poslankyňa opozičného FIDESZ-u Mária Wittnerová a predstavitelia historických cirkví. Cieľom gardy je vytvoriť rámec „národnej sebaobranu“. Koncom októbra zloží prísahu ďalších 600 nových gardistov.

Neviem, čo by sa dialo v Maďarsku, ak by vznik paramilitantných organizácií na Slovensku požehnali bývalí i aktívni politici s predstaviteľmi cirkví. Zdá sa mi, že jedna Slotova veta – „...sahneme do tankoch a pôjdeme a zrovnáme Budapešť...“ má aj po rokoch väčšiu silu, ako konkrétne činy v Maďarskej republike.

Áno, Slotu má slovník štvrtej cenovej. A Fico rád používa silné slová – v nevhodný čas. Ale robiť zo Slovenska strašiaka Európy – to hádam nie. Veď Slovensko neurobilo nič iné, len prijalo dokument podobného typu, ako pred rokmi Česko. Csáky si túto reakciu s prepáčením na kolenách vyprosil. Oba štáty, Slovensko aj Česko, i keď každý s iným historickým

pozadím, si veľmi dobre uvedomujú, že hranice republiky nemožno spochybňovať. A nie sú to ony, ktoré sa vracajú po ikstýkrát do minulosti.

Ludia majú dosť svojich problémov. A politici by sa namiesto politikárčenia s vyvolávaním vášní mali aspoň naoko venovať témam, v ktorých sú doma – riešiť praktické veci života známym štýlom – nikto Ti nedá toľko, koľko Ti ja viem sľúbiť. Hoci som sa nenarodil „pred sto léty“, ako spieva Jaromír Nohavica, situácia mi pripomína Sarajevo po zabití Ferdinanda. Slováci kupujú domy v maďarskej Rajke a Dunakiliti, maďarské Hejce zas pri páde slovenského lietadla reagovali úprimne ľudsky a nezištne pomáhali. Politici by preto nemali kvôli mizivým percentám popularity vyzvať zombie, ktorá môže zožrať nielen Slovensko, ale celú Európu. Vezieme sa v tom totiž všetci. Únia nemôže zatvárať oči sama pred sebou. S čistým sklom sa šoféruje lepšie. A slušný slovník, medzinárodné krytie a dobrý lobing ešte nemusí znamenať čisté úmysly (Maďarsko). Nakoniec, veď ako sa vraví, cesta do pekla je dláždená dobrými úmyslami. ■

Autor je novinár

**VIKEND ATRAKTÍVNEHO DIVADLA**

Občianske združenie NKA & Mesa Zvolen, Dom kultúry ŽSR  
 Hlavná finančná podporca: Ministerstvo kultúry SR, Mesa Zvolen  
 Finančná podporca: Mestské divadlo Banská Bystrica  
 Finančný partner: WYBY  
 Finančný partner: MY  
 Finančný partner: Mestské divadlo Banská Bystrica  
 Finančný partner: Mestské divadlo Banská Bystrica  
 Finančný partner: Mestské divadlo Banská Bystrica

WILLING  
 WITTMANN  
 SAT ELECTRONIC  
 ISTROBANKA

15. 11. 17:30 **TELENOVELA GUNAĽU** Bratislava DK ŽSR (neprebieha do 15 rokov)  
 22:00 **PRAŽSKÝ VÝBER 2** koncert DK ŽSR

16. 11. 17:00 **Rasťo Bohuš ÚRODNÝ ZBER** verejná výstava DK ŽSR  
 19:00 **ČAKANIE NA GODOTA** Mestské divadlo (Banská Bystrica) PK Podborová  
 22:00 **FERMÁTA** koncert DK ŽSR

17. 11. 15:00 **...A BUDE HUĽ** prezentácia filmu DK ŽSR  
 17:00 **SME INI MY, ALEBO ONI?** diskusia DK ŽSR  
 Fedor Gál, Jiří Černý, Jana Čvíková, Michal Kašák, Juraj Avota  
 moderuje: Boris Krišák  
 19:00 **KRITIK BEZ KONZERVATÓRE** prezentácia knihy J. Černého DK ŽSR  
 20:00 **RÍŽE PRO ALGERABO** Divadlo v Celetné (Praha) DK ŽSR  
 Jan Pojmáček... réžia: Jakub Špaček  
 22:00 **KARL KRYL - BEZ LEGEND A MYTŮ** Antidiskotéka J. Černého DK ŽSR

18. 11. 16:00 **PRACHY, ŽŮR A SVETLO VEČNĚ** Jorik (Košice) DK ŽSR  
 18:00 **DRACI MOU** Divadlo v Celetné (Praha) DK ŽSR  
 Stará egyptská, japonská, čínska a indická poézia.  
 Jan Pojmáček, Jakub Špaček  
 19:30 **SMUTNÝ ŽIVOT IVANA T.** Divadlo SKRAT (Bratislava) DK ŽSR

MPBH, spol. s r.o. Zvolen • Kľečo • U Alexa • Založená SCARS Zvolen • Bossanova s.r.o. predajňa obuvi Nám SNP 4/7 Zvolen

Kirgizsko je hornatou krajinou, ktorú vyplňujú hory Taň-šan, dosahujúce výšky 7 000 m, pokryté večným snehom a ľadom. Na severe leží veľké jazero Issyk-kuľ. Kirgizi boli národom pastierov dobytky, kráv, koní a oviec, známi aj ako výrobcovia lahodného kumysu, kvaseného kobyliého mlieka s nízkym percentom alkoholu. Pri riekach sa pestuje obilie, cukrová repa, zelenina, ovocie, bavlna i ryža (Ferganské údolie).

V Kirgizsku sa dobýva uhlie, nafta, síra, ortuť, zlato, molybdén, olovo zinok, cín...

Surovinu Kirgizsko vyváža do Švajčiarska, Ruska, Kazachstanu, Uzbekistanu, Číny i USA. Vyváža aj poľnohospodárske produkty. Dováža naftu, zemný plyn, stroje atď.

V Kirgizsku žije aj nepočítaná česká a slovenská menšina, z nich niektorí sú potomkovia československej Interhelpa z medzivojnových rokov.

Nezamestnanosť tvorí 18 %.

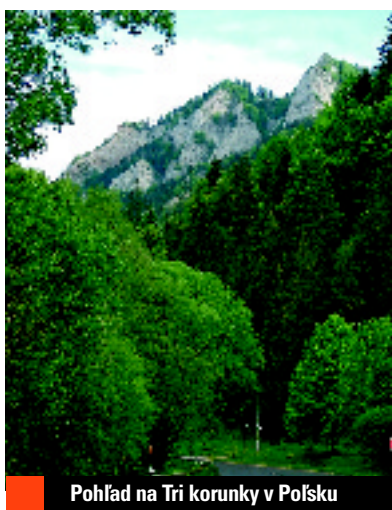


# Najmenší, ale krásny

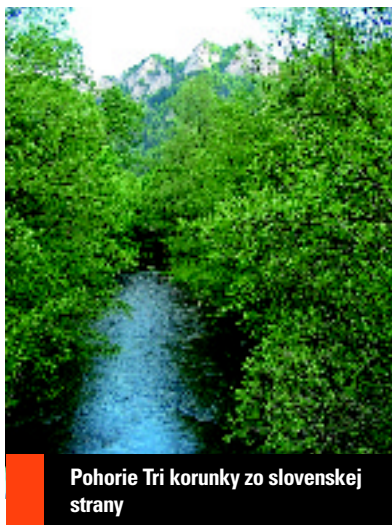
## Genius loci

**Patrí medzi paradoxy súčasnej doby, že regióny, ktoré dnes najviac lákajú turistov, patrili ešte pred päťdesiatimi rokmi medzi tie najchudobnejšie a najzaostalejšie, kde ľudia, pokiaľ neodišli za prácou, žili „akoby za trest“. Príčiny niekdajšej biedy sa však v čase, keď cestovný ruch patrí medzi najvýznamnejšie hospodárske odvetvia, stali doslova „požehnaním“. Krásna, divoká no neúrodná krajina, izolovanosť od modernizujúcich sa miest a konzervatívne lpenie na ľudových tradíciách v architektúre, odeve i spôsobe obživy tak vytvorili zo Zamaguria najmenší turistický región na Slovensku.**

Svoj názov dostala najsevernejšia časť Spiša podľa toho, že leží za Spišskou Magurou. Z východnej i západnej strany je ohraničená dvoma pozoruhodnými dedinami – Osturňou a Litmanovou. Prvá z nich meria 9 km a je najdlhšou obcou na Spiši a jednou z najdlhších na celom Slovensku. Je zároveň najzachovalejšou goralskou obcou na Zamagurí a bola vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. Litmanová je zasa vďaka púťam k miestu údajných zjavení Panny Márie v rokoch 1990 až 1995 najmladším pútnickým miestom na Slovensku a najnavštevovanejšou dedinou na Spiši. Obe patria medzi typické valašské obce, v ktorých chov oviec a dobytky a pašovanie do Poľska živilo väčšinu ľudí až do kolektívizácie. Po náboženskej stránke sú to dediny východného obradu (gréckokatolícke s pravoslávnu menšinou) a ich jazyk je zmiešaninou rusínskeho a goralského nárečia s prímiesou spišských slov. K Zamaguriu, teda vlastne k severnému Spišu patrilo do roku 1920 i trinásť obcí tzv. poľského Spiša. Na základe dohody ministrov zahraničných vecí Poľska a Československa v belgickom Spa stratila Spišská župa 195 km<sup>2</sup> a takmer 9 tisíc obyvateľov, aj keď historicky i geograficky bola táto oblasť vždy súčasťou Uhorska a nepatrila ani do tzv. poľského zálohu v rokoch 1414 – 1772. Cez Maguru sa dá prejsť z dvoch strán, z juhu od Spišskej Belej, alebo z východu, od Starej Ľubovne. Kedysi tieto dve cesty zabezpečovali v prvom rade spojenie so strediskom celého Zamaguria a Spišskou Starou Vsou.

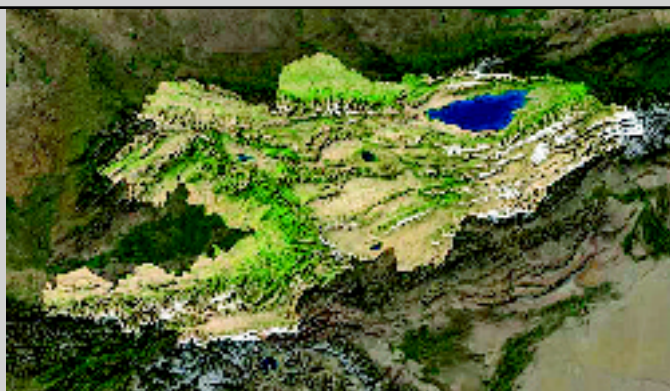


Pohľad na Tri korunky v Poľsku



Pohorie Tri korunky zo slovenskej strany

Po odtrhnutí 14 obcí však význam okresného mesta, ktorý stratil polovicu svojich obcí a ocitol sa tak priamo na hranici, upadol. Dnes je Spišská Stará Ves s počtom obyvateľov 2 300 druhým najmenším slovenským mestom. V súčasnosti je hlavnou úlohou zamagurských ciest dostať turistov čo najrýchlejšie do Pienin. Toto divoké a malebné horstvo nie je veľké, jeho 35 km dlhé pásmo však patrí k najkrajším a najcennejším územiám v strednej Európe. Symbolom nielen Pienin ale i celého Zamaguria sú Tri koruny (982m). Ležia na poľskej strane odkiaľ je i prístup na vrchol s malou rozhľadňou pre 15 osôb a nesú i typicky poľské mená Kaška, Baška a Maška. Najkrajší pohľad na ne je však z pravého, slovenského brehu Dunajca a najmä z nádvorja kláštora, ktorý v roku 1320 začali stavať kamaldulskí mníši. V blízkosti kláštora čoskoro vyrástla obec, ktorá dostala svoje meno podľa charakteristickej farby na jeho streche a múroch. Počas reformácie bol kláštor v roku 1563 zrušený a vyše 150 rokov spustnutý. Nový život do rozrušených kláštorňých múrov priniesli mníši inej prísnej rehole, kamalduli, ktorým toto pokojné miesto k meditácii daroval nitriansky biskup Ladislav Maťašovský. Mníši opravili kláštorňé budovy v barokovom slohu, obnovili hospodársky život, zriadili kláštorňú školu a tiež jednu z najstarších lekární na Slovensku. Najznámejší z mníchov boli páter Romuald Hadbavný (1714 – 1780) ale najmä legendárny mních Cyprián, ktorý sa vlastným



Uzbekistan má 27 307 137 obyvateľov, z čoho je 75 % Uzbekov, 15 % Rusov, 5 % Tadžikov. Čo sa týka náboženského vyznania 88 % sa hlási k sunitským moslimom, 8 % k pravoslávnu. Jeho hlavným mestom je Taškent s 2 106 000 obyvateľov. Uzbekistan je republikou s prezidentskou formou vlády. Súčasným prezidentom je Islom Karimov.

Uzbekistan je taktiež členom OSN, OBSE, SNS.

Štátnym jazykom je uzbečtina. Uzbečtina sa vytvorila v 13. storočí, literatúra v 15. – 16. storočí. S arabskými výbojmi v 7. – 8. storočí prijali islam (suniti). Uzbecká národnosť sa začala tvoriť v 12. storočí. Do roku 1927 používali arabské písmo, od roku 1927 – 1940 latinu a potom upravenú azbuku. Uzbeci boli usadlý-



Rieka Dunajec rozdeľuje Slovensko a Poľsko

menom volal Frantz Ignatz Jäschke (1724 – 1775) a pochádzal zo Sliezska. Najväčšmi ho preslávil herbár, unikátne dielo o liečivých rastlinách, ktoré do herbára zbieral v Pieninách, Belianskych Tatrách, ale pestoval aj priamo v kláštornej záhrade. Kamaldulský kláštor na Zamagurí bol v tej dobe dôležitým kultúrnym centrom regiónu, ktorý poskytoval duchovné a lekárske služby ľuďom zo širokého okolia. Pri miestnej kláštornej škole vznikol okolo roku 1750 prvý preklad Svätého písma do predbernolákovskej slovenčiny a o pár rokov neskôr i latinsko-slovenský slovník.

V 19. storočí sa tejto okrajovej oblasti moderné spoločenské procesy, urbanizácia a industrializácia dotkli len nepatrne. Dodnes tu nevedie železnica a nie je tu významnejší priemyselný podnik. Nárast počtu obyvateľstva však viedol k nedostatku pôdy a hospodárskej kríze. Ľudia boli nútení hľadať si náhradné zamestnania alebo odchádzať za prácou. Práve na Zamagurí (a na Orave) bolo centrum drotárskeho remesla. Dodnes tu takmer niet domu, kde by nemali niekoho z rodiny za morom.



Splavovanie Dunajca na pltiach

Pre väčšinu turistov je však väčším lákadlom než dobrodružná cesta históriou splav na tradičných goralských drevených pltiach, alebo modernejší a „adrenalinovejší“ rafting. Na plti sa dajú najlepšie vychutnať pozoruhodné skalné útesy a tiesňavy, ktoré vytvára Dunajec pretekajúci v dĺžke 11 kilometrov hlbokým kaňonom Pienin. Najkrajší úsek plavby vedie prielomom Dunajca až k prielomu Lesníckeho potoka a „plavebná sezóna“ trvá od 1. apríla do 31. októbra.

Magura, ktorá ešte pred 150 rokmi najmä počas tuhých zím odrezala túto oblasť od okolitého sveta a podnietila vznik tohto rázovitého regiónu, už dnes nepredstavuje žiadnu prekážku. Turista, ktorý sem zavíta, sa do hodiny autom dostane pod Belianske Tatry, do Ždiaru, na Tatranskú Javorinu, či ďalej na západ až do Starého Smokovca. Ak sa vydá opačným smerom – na východ, cestou do kúpeľov vo Vyšných Ružbachoch sa môže zastaviť v Starej Ľubovni. Je to typické spišské mesto so



Červený kláštor

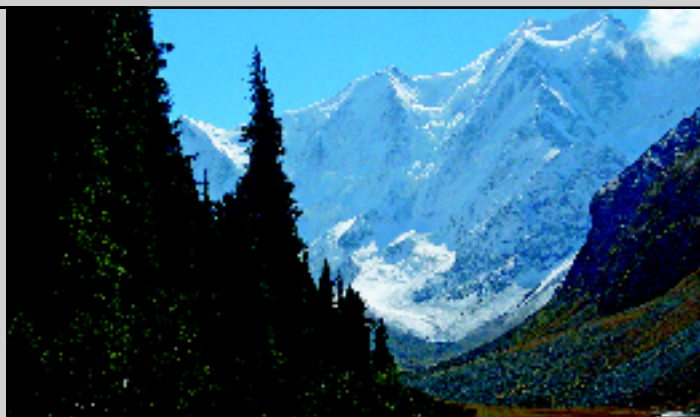
stredovekým štvorcovým námestím a zachovanými meštianskymi domami, ktorému po úpadku Spišskej Starej Vsi pripadla úloha administratívneho centra Zamaguria, aj keď leží ešte pred Spišskou Magurou. Nad mestom sa vypína hrad, kde počas obdobia poľského zálohu sídlil tzv. spišský starosta, ktorý pre poľského kráľa spravoval celú zálohovanú oblasť. Hrad, kde sídli okresná galéria a pod ním Múzeum ľudovej architektúry, patrí najmä vďaka poľským turistom k najnavštevovanejším historickým pamiatkam na Slovensku. Na poľskej strane Pienin určite stojí za zastavenie strážny hrad Czorsztyn a hrad Niedzica, stojaci podobne ako v Čechách Orlík pod novovybudovanou priehradou na Dunajci, ďalej drevený kostolík v Grywalde, skanzen ľudovej architektúry Kluszkowce alebo kúpeľné mestečko Szczawnica. ■

Autor je historik a publicista  
Foto Radovan Čaplovič

mi roľníkmi, remeselníkmi, obchodníkmi. Mongoli na ich území kočovali, práve tak ako turkotatárske kmene. Podstatnú časť Uzbekistanu zaberajú púšte a polopúšte, na ktorých sa v sovietskych časoch zakladali zavodňované kolchozy pestujúce bavlnu, ryžu, ovocie a zeleninu. Tradičný bol chov karakulských oviec, tiav, koní, kôz a somárov.

Ťaží sa nafta, zemný plyn, urán zlato, molybdén. Tieto suroviny sa spolu s bavlnou, priemyslovými hnojivami, textilom, potravinami vyvážajú do Ruska, Talianska, Kazachstanu, Tadžikistanu. Nezamestnanosť 0,7 % je najnižšia zo všetkých krajín strednej Ázie.

• hn

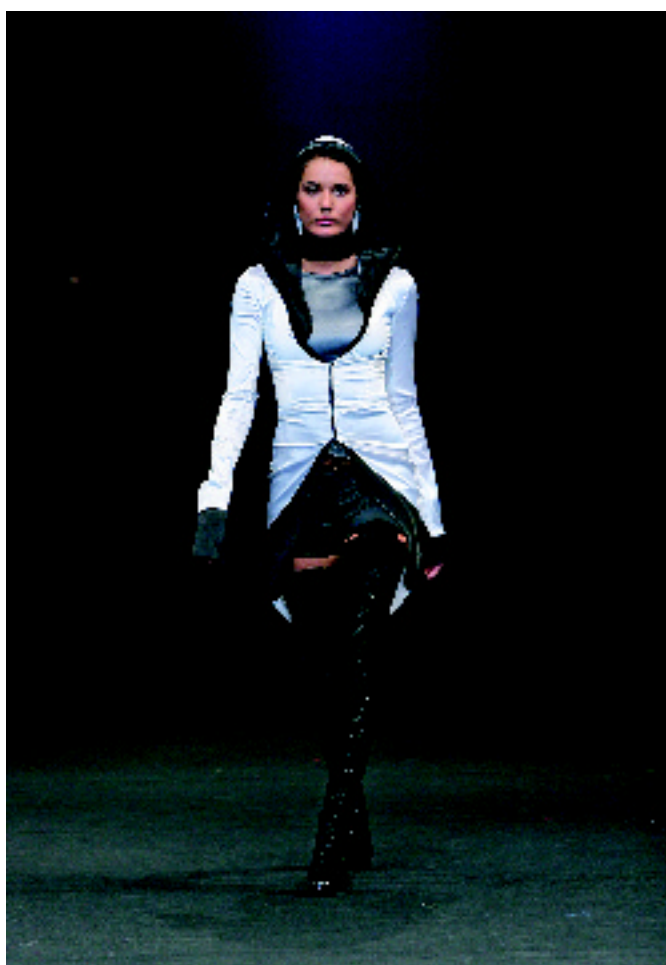


# Hedvábí s koňským ocasem a dráždivý snobismus

**Mladý slovenský módní návrhář Marcel Holubec získal na srpnovém veletrhu módy Styl v Brně titul Top Styl Designer za svoji přehlídku Pepiniér. Inspiroval se v ní koňmi.**

## Jak prožíváte titul?

Je to velmi příjemné. Zatiaľ si to naplno neuvedomujem. Ešte som sa ani nevyspal. Pracoval som do poslednej chvíle, poslednú noc som spal dvadsať minút. Bolo to všetko rýchle, modely museli byť vypracované. Ale titul som naozaj nečakal. Veľmi sa mi páčia práce Borisa Hanečku. Čakal som, že víťazom bude on.



## Inspirací pro vaši kolekci jsou koně, proč?

Mám ku koňom vzťah. Mám kobylu, na ktorej jazdím. Vlastne počas celého štúdia som chcel s témou „kôň“ niečo robiť. Nakoniec som riešil túto kolekciu ako diplomovú prácu. Tam som mal šesť modelov a pre kolekciu na Styl som ich doplnil ďalšími šiestimi. Kone mi dávajú veľmi veľa. Mám dva svety: svet módy a svet koňov. Svet koňov je oveľa čistejší a úprimnejší. Cítim sa v ňom lepšie. V móde je to niekedy umelosť, obal, pretváarka... Ale musím zaklepať, že sa zatiaľ stretávam s veľmi príjemnými ľuďmi. Nepocitujem, aké povrchné by to až mohlo byť.

## Máte nějaké obľíbené materiály?

Naposledy to bol hodváb. V mojej kolekci bolo hodne hodvábu, hodvábný satén a hodvábná organa. Tento materiál som si vybral, lebo je prírodný, nechcel som nič umelé.

## Co momentálně pracovně plánujete?

Pretože som vyhral prvú cenu, čaká ma obhajovacia kolekcia na ďalší Styl, ktorý bude vo februári 2008. A chcel by som pokračovať v štúdiu. Vzdialenejšiu budúcnosť neplánujem. Už teraz si plním svoje sny: chcel som sa dostať na vysokú školu, ktorú som teraz dokončil. Na základnej škole som sníval o Paríži...

**Horkým favoritem na ocenění byl zmíněný Boris Hanečka. Titul nedostal, ale nelituje.**

## Jste zklamaný, že jste nedostal ocenění?

Vôbec to nevnímam ako súťaž. Pre mňa je to skôr prezentácia. Poznám tu väčšinu návrhárov, sú to kolegovia. Brno a Styl sú príležitosťou ukázať sa. Vyhral každý už len tým, že sa zúčastnil. A nie sú to frázy.



## České a slovenské sklo v exile



Jan Zoričák:  
Kosmický signál, 1982

Veľmi málo sa vie o tých sklárskych výtvarníkoch, ktorí Československo ako vlast opustili a šírili slávu umenia vo svete bezprostredne.

Veľa emigrantov zásadne ovplyvnili umelecký vývoj tejto disciplíny v USA, Austrálii, Francúzku, Belgicku atď. a ich tvorba sa stala súčasťou týchto národných kultúr.

Ide o unikátny dôkaz integrácie slovenskej a českej kultúry do svetového kontextu. Pojekt ponúka atraktívnu prehliadku, ktorú prímu nielen znalci umenia (je to priekopnícky projekt, ktorého bádateľský význam je nepopierateľný), ale i laická verejnosť.

Autorkou výstavy a katalógu je popredná česká znalkyňa skla Sylvia Petrová, pôsobiaca na University of Sunderland vo Veľkej Británii.



Vladimíra Klumparová:  
Bez nazvu, 1986



**První věta Marcela Holubce po vyhlášení vítěze byla, že cenu přál vám. Co tomu říkáte?**

Potešilo ma to. S Marcelom sa poznáme dlho. Tento rok sme skončili školu užitočného výtvarníctva na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave; fandíme si. Nie je medzi nami žiadna rivalita. Na Slovensku mladí návrhári obliekajú rôzne celebrity alebo osobnosti či neznáme ženy. A väčšinou to funguje tak, že si žena jedenkrát oblečie róbu jedného návrhára, druhýkrát druhého. Alebo dokonca kombinujú:

sukňa od Marcela, vršok od Gianfranka Ferre a klobúčik odo mňa. Takže nakoniec vyhrá skutočný život.

**Na své přehlídce v rámci Stylu jste vystoupil taky jako manekýn. Předvádíte častěji nebo jen při příležitosti téhle konkrétní přehlídky?**

Bolo to vyslovene k tejto prehliadke. Pretože sa volala Egoista alebo Egocentrik. Inšpiroval som sa návrhárom, ktorý sa väčšinou na móle ukľáňa ako posledný. Ale ja som ho dal do prehliadky, lebo to bolo ego návrhára. A išiel prvý ako prvá myšlienka, pretože na to má právo. Myšlienka kolekcie totiž vzniká v jeho hlave. Preto som ho tam poslal. Bolo to veľmi nadsadené. Hral som sa s pýchou alebo s egoizmom, možno i v zlom zmysle. To už je ale na divákovi, ako si to interpretuje.

**Téma přehlídky je jasné, ale můžete přiblížit ještě další vaše inspirace?**

Ďalší podtón bol konkrétny mýtus o Narcisovi, ktorý sa zrkadlil v studničke a videl sám seba. Zamiloval sa do svojho zovňajšku – v mojom prípade do svojej tvorby. Prišlo mu to nešťastné, preto sa v legende zabil nožom. Vytiekla krv a z krvi vyrástol biely kvietok. To malo vplyv na farebnosť kolekcie, preto bola bielo-čierna a tá modrá bola krv. V mojom prípade nie červená, ale modrá krv šlach-



ty, egocentrickej alebo bonvivánovskej. Je tam štipka snobizmu, aby to diváka trochu rozrušilo. A čo sa týka tvarového riešenia, tiež sa v ňom legenda odzrkadľuje. Narcis sa zrkadlí v studničke a u niektorých modelov sa ich horná časť (napríklad klopa a kapučňa) zobrazuje i dole. Ďalšou inšpiráciou bola diskogúľa. Preto som na modely dával malé sklíčka. Boli potom ťažké – boli to ozajstné brúsené zrkadlá, ale pre krásu urobíte všetko. V diskoguli sa vidí aj publikum, takže egoizmus (na móle aj v publiku) je prepojený.

**Máte nějaké oblíbené materiály, se kterými rád pracujete?**

Veľmi rád pracujem s materiálmi, ktoré nemám obľúbené. Je to výzva spracovať ich nejakým netradičným spôsobom. Ja som napríklad dlhú dobu nemal rád satén, pretože sa mi zdal vulgárny. V mojej kolekcii som použil hodvábny satén s elastanom – nie je ani matný ani lesklý, niečo medzi tým. Dobré sa v ňom vynímala modrá, ako na obrazoch Yvesa Kleina. Ostatné materiály boli vlna, hodváb, hodvábny taft.

**Jaké jsou vaše plány do budoucna?**

Mám v Bratislave svoju klientelu, robím štylistu v časopisoch, som hosťujúcim návrhárom v jednom svadobnom salóne. Robím prehliadky. Uvidíme, čo bude ďalej. Osobne sa ešte neviažem na vlastný butik. V Bratislave sa módna scéna hýbe trochu viac. Mladí návrhári sú tam žiadaní a podporovaní. V Prahe je to viac o známych značkách. V Bratislave sa to zlomilo, vyhľadávajú sa talenty. Mladí návrhári tak povediac frčia, sú trendy a publikum si ich žiada. ■

*Autorka je publicistka  
Foto archív STYL / KABO  
Návrhy Boris Hanečka*

Výstava je pripravená v spolupráci s The British Academy London a Správou českých center v Praze.

Výstava sa koná pod záštitou Karla Schwarzenberga, ministra zahraničných vecí Českej republiky.

Vystavované sú diela umelcov: **Miloslava Svobodová–Wyckmans, Vladimír Zbyňovský, Ján Zoričák, Pavel Molnár, Stanislav Meliš, Vladimíra Klumparová a Jan Adam.**

Uměleckoprůmyslové muzeum Moravské galerie v Brně, Husova 14, 31. august 2007 – 6. január 2008, vernisáž 30. augusta 2007 o 17:00.

• jch



Jan Zoričák: Vyrovnaní 1973

# Federalizácia Rakúsko-Uhorska a Milan Hodža

(dokončenie)

**V Popoviciových a Rennerových stopách išlo potom samozrejme viacero autorov, medzi nimi napríklad Otto Bauer a jeho spis z roku 1907 *Národnostný problém a sociálna demokracia*. Popoviciov návrh *Veľkého Rakúska* prišiel prineskoro pre južných Slovanov bývalého Uhorska, teda Chorvátov a Srbov.**

Najmä pre Chorvátov sa tento – podľa všeobecnej mienky posledný (a neúspešný) pokus, ako zachrániť monarchiu, stal skúškou trpezlivosti a dôkazom neschopnosti vládných kruhov vyriešiť národnostné problémy. Už v roku 1868 sa po rakúsko-maďarskom vyrovnaní tvorilo špeciálne uhorsko-chorvátske vyrovnanie a Chorvátsku bola zaručená autonómia. No iba na prvý pohľad, pretože i tak boli využívané všetky prostriedky, vrátane krutosti policajného režimu, proti zasadnutiu skutočných chorvátskych predstaviteľov do ich vlastného parlamentu. Vodca týchto protichorvátskych intríg, oficiálny „bán“, barón Levin Rauch dokonca zmanipuloval voľby, čím sa mu podarilo vytvoriť maďarskú majoritu.

Tam niekde – jednoducho povedané – došla Chorvátom trpezlivosť a prímorské mestečko Fiume, ležiace na území dnešného Talianska (už vtedy ho obývali Taliani, no nárokovali si ho i Chorváti a Uhorsko si ho zasa chcelo zachovať ako svoj jediný morský prístav), sa stalo miestom prvého aktu tzv. habsbursko-juhoslovanskej drámy. Fiumský dokument zaútočil na „vierolomnú politiku Viedne“ a jej vykoná-

vateľov. Predtým ešte vodca Chorvátov siňor Franjo Supilo potupne neprijal vodcu najväčšej rakúskej strany Dr. Karla Luegera, ktorý na toto prijatie čakal už v predsieni jeho domu vo Fiume.

Všeobecná protiviedenská nálada sa rýchlo rozšírila na celé Chorvátsko. Spolu s Franjom Supilom bol autorom novej srbsko-chorvátskej politiky vydavateľ srbských novín *Srbobran* Svetzar Pribičević. Druhá fáza ich novej politiky bola zrealizovaná až o trinásť rokov neskôr, v roku 1918, keď sa Chorvátsko rozhodlo stať časťou Južoslávie, miesto pripojenia k Srbsku.

V dobe po Fiumskom dokumente na základe parlamentných bojov chorvátskych predstaviteľov prišli maďarskí

zástupcovia s novým zákonom obmedzovania parlamentných výkonov a zúžením kompetencií, čo bolo výzvou nielen pre Chorvátov, ale i pre ostatné nemaďarské strany. Týchto štyridsať Chorvátov sa spojilo s dvadsiatimi šiestimi Rumunmi, Slováckmi a Srbmi, aby protestovali proti umlčaniu aktivít opozície v sneme a budapeštianska redakcia Milana Hodžu sa stáva centrom tohto zjednoteného frontu.



## Slovenské animácie v Ponrepe (odporúčame očiam vašim)



23. októbra 2007 sa v pražskom kine Ponrepa dajú do pohybu objekty krátkych animovaných filmov z produkcie slovenských animátorov. Ide o najnovšie snímky, konkrétne všetky majú uvedený rok výroby 2006.

Ako prvý je v programe uvedený pätnásťminútový film režiséra Františka Jurišiča s názvom *Ekomorfoza*. Jeho podtitul znie „animovaná groteska o premenách, ktoré zapríčiňujeme svojím chovaním“. František Jurišič je okrem réžie i autorom námetu a scenára. Za kamerou stál Otto Geyer. Hudbe Igora Bázlika sekunduje svojím hlasom Ivan Vojtek.

Ďalšou krátkou snímkou je päťminútový *Pik a Nik* režiséra Martina Snopka. V tomto relatívne krátkom časovom rozmedzí sa na pieskovej pláži snažia chlapec, dievča a pri ich nohách i pes riešiť hranicu dôležitosti priateľstva a taktiež prekonať strach vo vnútri každého z nás. Okrem Martina Snopka sa na filme podieľali Peter Hudák, Peter Tarkay, Patrik Pašš jr., Ivana Šebestová a hlasy postavám prepožičali Róbert Roth a Zuzana Polonská.

Sedemminútová snímka režiséra, scenáristu, producenta a animátora má názov, ktorý pozná väčšina z nás ešte zo školských lavíc. Kam chodia na zimu zmrzlínari je animovaná rozprávka podľa predlohy Daniela Heviera. Malý chlapec, ktorý má nadovšetko rád zmrzlinu, sa v lete dozvie o nej tajomstvo. Vyrozpráva ho malému divákovi vo chvíli, keď jeho obľúbený zmrzlinár pán Kornútik odchádza preč na Severný pól. Spolupracovali na ňom i Jozef Cesnak a Tomáš Rojček.

Bol pred nimi dlhý boj o všeobecné volebné právo, no spolupráca s Františkom Ferdinandom sa mohla nerušene rozvíjať v spoločnej myšlienke udržania jednotnej armády. Milan Hodža si však bol vedomý, že musí udržať požiadavky záruk demokracie Uhorska, teda všeobecné volebné právo, rovnaké národnostné slobody a prehodnotenie dualizmu.

Dôležitým momentom v ďalšom smerovaní nemaďarských národov, Františka Ferdinanda i celého Rakúsko-Uhorska k predpokladaným budúcim zmenám v monarchii bola reč Dr. Vaidu o jednotnej armáde. V parlamente vyvolala mohutné a hlasné protesty maďarských poslancov, podľa spomienok Milana Hodžu i „zaťaté päste a vykrikovanie invetív“. Na podobné scény už boli parlamentné miestnosti však zvyknuté. V každom prípade sa táto „armádna reč“ či jej niektoré podrobnosti dostali až do Viedne a následník trónu poslal po svojom pobočníkovi hneď na druhý deň gratulácie za „pravé slová v pravý čas“ a taktiež pozval Dr. Vaidu na audienciu do viedenského paláca Belvédér, čo bolo z pohľadu Františka Ferdinanda nezvyčajnou výnimkou. Audiencia Dr. Vaidu u následníka trónu bola základom kontaktov nemaďarskej skupiny a Františkom Ferdinandom, následne sa začala pripravovať audiencia Milana Hodžu. Problém sa zdal byť v tom, že Hodža bol symbolom všeobecného volebného práva (Dr. Vaida „iba“ jednotnej armády), čo nebolo Habsburgovi blízke. Navyše Hodža nebol katolík, čo sa ale nakoniec i napriek katolíckej horlivosti a úprimnosti Františka Ferdinanda ukázalo ako nepodstatné. Audiencia sa nakoniec uskutočnila a podľa Hodžových slov bola jedinou závažnou námietkou jeho prívŕzenectvo k demokracii alebo dokonca až k pozemkovej reforme.

Otázka pozemkovej reformy však pretrvávala naďalej, prediskutovala sa a rozpracovávala. Podľa Milana Hodžu vyústila nakoniec do troch možných východísk, ktoré v tej dobe prichádzali do úvahy:

1. Plné občianske práva pre Uhorsko. To by zaistilo miernu nemaďarskú majoritu pri všetkých ústavných reformách. Okrem toho by v uhorskom parlamente, zvolenom na základe všeobecného volebného práva, boli iste zastúpení i takí maďarskí predstavitelia, s ktorými by sa dalo dohodnúť na kompromise. V každom prípade by takéto nové Uhorsko znamenalo nové vyhliadky pre Nemaďarov i Maďarov.

2. Druhá možnosť sa zakladala na pláne Aurela Popovicia bez prechodných fáz zabezpečovaných občianskymi právami či parlamentom. Rakúsko-uhorský (v skutočnosti nemecko-maďarský) dualizmus by teda nahradilo jednotné Veľké Rakúsko s centrálnym parlamentom a centrálnou vládou, spravujúci také spoločné záležitosti ako zahraničná politika, obrana, financie, právo, spoje a medzinárodný obchod a ostatné by riadili samosprávy pätnástich provincií alebo, ako ich Popovici eufemisticky nazýval „polosuverénnych štátov“.

3. Treťou možnosťou bol trializmus. Odbrojiť by hnutie južných Slovanov, ktoré opakovane na seba púťalo pozornosť; najprv Fiumskou rezolúciou, potom krachom maďarsko-chorvátskeho zblíženia, ešte neskôr anexiou Bosny a napokon balkánskymi vojnami. Trializmus však nebolo možné považovať za zásadnú zmenu rieše.

Následník trónu František Ferdinand si však nevybral ani jednu z vyššie uvedených ciest a zvolil vlastnú cestu, na čas urýchlenú prípravou prípadného nástupu Františka Ferdinanda na trón, ktorý vznikol pri náhlom ochorení panovníka na jar v roku 1914.

Ako vyplýva z uvedených riadkov, návrhov i priamych žiadostí na pretvorenie, zreformovanie, prerozdelenie vnútorných územných častí, či ideí o rozdelení Rakúsko-Uhorska bolo skutočne veľa. Otázku, ako by bol pokračoval ďalší vývoj vnútornej situácie v monarchii a samozrejme najmä okolo, či za pričinenia samotného arcivojvodu Františka Ferdinanda a jeho blízkych spolupracovníkov, nebyť osudného sarajevského atentátu dňa 28. júna 1914, necháva jeden z nich, štátnik, politik, novinár a Európan Milan Hodža nezodpovedanú. Dokonca ju považuje za zbytočnú. Píše: „Žiaden zodpovedný politický predstaviteľ by sa nespoliehal na ambiciózneho následníka trónu, akokoľvek odvážneho a múdreho. Faktom zostáva, na zásadnú vnútornú reformu starého Uhorska bolo treba čosi viac, než len autoritu monarchu. V Uhorsku existovali politické sily, ktoré by dokázali vykonať nevyhnutnú reformu. Zavedenie občianskych práv by im bolo poskytlo právomoci a ich úlohou by zostalo použiť ich na vytvorenie spravodlivej podunajskej federácie alebo, ak by sa to nepodarilo, na materializovanie práv na sebaurčenie.“ ■

*Autor je študent slovakistiky na FF UK v Prahe  
Foto archív*

#### *Použitá literatúra:*

Pavol Lukáč – Dejiny a zahraničná politika v strednej Európe

Milan Hodža štátnik a politik

Milan Hodža – Federácia v strednej Európe

László Szarka – Slovenský národný vývin – národnostná politika v Uhorsku 1867 – 1918

Samuel Czambel – Štátnik a národohospodár Milan Hodža 1878-1944

Historický časopis 1/1972

Juraj Kubinec je stopercentným autorom - režisérom, scenáristom, animátorom, výtvarníkom a producentom ďalšej, tentoraz trojminútovej snímky Woolf. Podľa synopsisie je to animovaný film o ovečke, ktorej vlna možno nie je tak celkom stopercentná... Viac sa dozvieme až po zhladnutí.

Okrem hudby Lukáša Borzíka si Marián Staňo vytvoril šesťapominútovú animáciu s názvom Bájka o klincovi sám. Táto predposledná snímka prehliadky slovenskej animácie v kine Ponrepo vyjadruje pocity klinca, ktorý sa nechcel nechať pribíť. Film je bakalárskou prácou Mariána Staňu.

Posledným, najdlhším – dvadsaťminútovým animovaným filmom tejto krátkej prehliadky je Na zdravie! tandemom Ivana Zajacová – Jozef Mitaľ. Je to – podľa tvorcov – bábkový príbeh o škodlivosti vplyvu alkoholu na čertov i ostatných... Film sa dostáva ocenenia a chvály zo všetkých strán.

Nikto nevie, kedy sa ďalšia podobná prehliadka – koncentrácia slovenskej súčasnej animovanej tvorby v Prahe naskytne, preto nezostáva nič iné, iba ju vrelo vašim očiam odporúčať.



# Famózný brankár

**Sú legendy, ktoré sa legendami stanú až po svojej smrti. V športe to však býva inak, tam má sláva krátke trvanie, tak rýchlo a zvyčajne nečakane ako s úspechom príde, tak rýchlo aj odíde. Na najvyššom tróne športového kráľa si málokto posedí dlho. Na Slovensku nebolo veľa športovcov, ktorí sa natrvalo zapísali do kroniky vrcholového športu, ale hokejový brankár Vladimír Dzurilla je výnimkou. Už počas svojho života sa stal legendou. Aj keď ho z milovaného ľadu vytrhla náhla smrť – zomrel vo veku 53 rokov na zákernú embóliu srdca, ktorá sa nedala dopredu diagnostikovať. Vtedy pôsobil ako tréner v nemeckom Düsseldorfe. Po smrti ho uviedli do Siene slávy Medzinárodnej federácie ľadového hokeja i Siene slávy slovenského hokeja a zaslúžene ho vyhlásili za najlepšieho slovenského hokejistu 20. storočia.**

Vladimír Dzurilla bol rodeným Bratislavčanom, vyrastal na sídlisku Nová doba. Spočiatku sa zdalo, že športovo nadaný chlapec sa bude venovať futbalu a stane sa futbalovým brankárom. Vo svojej biografii to vysvetľoval: „Do útoku ma to nikdy neťahalo. Rozhodol som sa zostať v bránke, kde som mohol lepšie vyniknúť, a pritom sa až toľko nenabehať.“ Trinásťročnému chlapcovi učaroval hokej, preto sa vybral rovno do bratislavského Slovana, ale tam ho nezobrali. Pochodil až v hokejovom klube v Petržalke, kde v lete hral pozemný a v zime ľadový hokej. Tu sa začala jeho športová kariéra, tu si ho všimli funkcionári Slovana, a tak sa predsa ocitol v tom vychýrenom klube. Vraj ho „kúpili“ za dvadsať hokejok a dvadsať pukov...

V bratislavskom Slovane sa Vladimír Dzurilla už ako 17-ročný pracoval do brány prvotligového mužstva a v novembri 1959 mal ligovú premiéru proti Chomutovu. Tam mladý brankár zažil prvé víťazstvo, potom prichádzali ďalšie, trikrát sa stal majstrom sveta v hokeji a zo svetových šampionátov i olympiád priviezol štyri strieborné a šesť bronzových medailí. Vychutnal si slávu, ale vždy ostal skromným. Vo svojej reprezentačnej kariére musel Dzurilla bojovať o miesto reprezentačnej brankárskej jednotky s ďalšími vynikajúcimi brankármi – najskôr s Vladimírom Nadrchalom a potom predovšetkým s Jiřím Holečkom. Vďaka svojej pokojnej povahe sa dokázal s nimi dohodnúť a vytvoriť spoľahlivý brankársky tím.

Úspechy v klube mu otvorili dvere do národného mužstva, dokonca sa už ako 21-ročný dostal aj na majstrovstvá sveta, odkiaľ priviezol svoju prvú medailu – bronzovú. Dvakrát – v rokoch 1965 a 1969, sa stal najlepším brankárom svetového šampionátu a s ním v bránke dosiahol Československo najväčšie hokejové úspechy v histórii. Po nejakom čase sa hokejoví odborníci zamýšľali nad majstrovstvom Vladimíra Dzurilla, aj keď v čase, keď on reprezentoval krajinu na popredných športových podujatiach, nebol hokej ešte takým „biznisom“ ako dnes. Na adresu Dzurilla známy hokejista a tréner Ján Starší povedal, že „preferoval skôr kanadský štýl, teda zbytočne nepadal na ľad, ale do poslednej chvíle zostával na nohách a snažil sa puk zachytiť a prípadne ho

aj rozohrať, čo v tých časoch nebolo veľmi obvyklé... Mal schopnosť perfektne vykrývať kúty v bránke a zmenšovať strelecký uhol. Jeho pohyb bol mimoriadne racionálny a účelný. Dá sa o ňom povedať, že predbehol dobu.“

Vo svojej biografii Svet pod maskou, napísanej v roku 1980 spolu s R. Cílkom, priznáva, že hokej bol pre neho všetkým, nacvičené rituály dodržiaval už pri obliekaní. Nerád prehrával, z čoho bol často vnútorne nervózny, ale navonok to nedal nijako najavo. Najpamätnejším okamihom jeho športového života bol nepochybne zápas na Kanadskom pohári v roku 1976, keď sa postavil do bránky vtedajšieho Československa a nepustil ani jeden z pukov, ktorými ho zasypali profesionáli NHL s javorovými listami na hrudiach. Československo vtedy vyhralo nad Kanadou a ponuky zo sveta sa Dzurillovi len tak hrnuli. V rokoch 1978-1982 pôsobil v nemeckých kluboch Augsburg EV a SC Riessersee, s ktorým získal v roku 1981 titul majstra NSR. Aj tam bol veľkou hviezdou, Nemcom sa málokedy podarilo dať mu gól. Hral v hokejovej lige celkovo 19 sezón a odohral 571 zápasov, v reprezentačnom drese štartoval 139-krát.

O svojej hokejovej sláve povedal: „Hokej mi splnil takmer všetky sny, urobil ma tým, čím som. Priniesol mi kus slávy, radosti, naučil ma chápať život, vo svete porovnávať. Nebanujem za ničím, čo mi vzal, veď kus odriekania patrí nielen k športu, ale aj k životu. Trochu mi je ľúto cieľov, ktoré som chcel dosiahnuť, a nepodarilo sa. Nikdy som nebol majstrom republiky, ani olympijským víťazom, hoci raz sa mi už zlato takmer hompáľalo na krku.“

Po predčasnej smrti Dzurillova manželka chcela, aby sa na Vlada nezabudlo, iniciovala pomenovanie zimného štadióna v bratislavskom Ružinovce po tejto legende. Ďalšou poctou je to, že sa v rámci ankety Zlatý puk udeľuje na Slovensku cena Vladimíra Dzurilla, určená pre najlepšieho slovenského brankára.

Hokejový svet, ale i slovenská verejnosť nezabúda na brankára s brilantne vybrúseným štýlom, bleskurýchlou lapačkou a železnými nervami. Dodnes je medzi slovenskými hokejistami držiteľom najväčšieho počtu medailí z vrcholných podujatí. ■

Autor je historik, básnik a spisovateľ literatúry faktu

## Odešiel Viliam Schrojf



(2. 8. 1931 Praha – 2. 9. 2007 Bratislava)

Bratislava a slovenská športovní verejnosť sa rozloučili s legendárnym futbalovým brankárom Viliamom Schrojfem, ktorý zemrel 2. září ve věku 76 let. • Účastník tří světových šampionátů se v roce 1962 velkou měrou zasloužil o postup československého mužstva na MS v Chile. Na šampionátu uhájil ve třech utkáních čisté konto a dovedl náš tým až do finále proti Brazílii. Právem byl pak vyhlášen nejlepším brankářem mistrovství. • V reprezentačním mužstvu Československa odehrál 39 utkání. Nezapomenutelné jsou jeho výkony z roku 1960 v utkání proti Francii v Marseille (zvítězili jsme 2 : 0) a proti Holandsku v Praze (vítězství 4 : 0), z r. 1962 proti Rakousku ve Vídni (vítězství 6 : 0), 1964 proti Itálii ve Florencii (0 : 0) a v tomtéž roce proti NSR v Ludwigshafenu, kdy Československo zvítězilo 4 : 3. • Jeho jméno je nejvíce spojeno se Slovanem Bratislava, v jehož dresu absolvoval nejdelší úsek své bohaté sportovní kariéry a vybojoval mistrovský titul i Československý pohár a odehrál velké zápasy v Poháru mistrů evropských zemí, Poháru vítězů poháru a Středoevropském poháru. Po odchodu ze Slovanu působil ještě 2 roky v Lokomotivě Košice a rok ve Slavii Melbourne. Sportovní dráhu pak zakončil ve Vienne Vídni (1969 – 1972) a ASV Kitsee (1973 – 1977). • Pro skvělé robnzonády, mrštnost, postřeh a černý dres s číslem 1, který nosil, jej fanoušci nazývali „černou mačkou“. • Zůstane velkým vzorem dalším sportovním generacím. • Čest jeho památce!

• Pavel Čítek, člen KSK

# Kráľovstvo zo slov

**Každý si pamätá na duchovné dary z rozprávky, na obrazy, ktoré sa vynárajú z pamäti – napriek stresu či pracovnému zaneprázdneniu – sú tam. Zlatá podkova. Zlaté pero. Zlatý vlas. Zlato ako znak duchovnosti daru. Slovo a obraz spolu tvoria dvojediný špunt, zátku od alchymistickej banky premien, ktorú má každý v sebe, na pracovnom stole, kde sa rodí vnútorný svet.**

Keď mali na sklonku leta prísť do Piešťan slovenskí herci, žijúci a pôsobiaci v Prahe, Viera Kučerová a Martin Matejka, pracovníčky Mestskej knižnice mesta Piešťany, pracujúce pod vedením Ing. Margity Galovej, chodili s letáčkami po Winterovej ulici a pozývali deti aj dospelých na sobotňajšie predstavenie 18. augusta do impozantného Kursalonu v mestskom parku.

Alexander Winter, zakladateľ kúpeľníctva v malebnom piešťanskom meste so skleneným mostom a svetoznámym maskotom s polámanou barlou, po prenájatí kúpeľov dal ako prvú budovu postaviť práve Kursalon. Kúpeľná dvorana ožila detským džavotom. Konalo sa tam česko-slovenské bábkové predstavenie „Z rozprávky do pohádky“, zorganizované v spolupráci s Českým spolkom na Slovensku – pobočka Piešťany.

Pozývanie nebolo márne. Prišli deti na prázdninách, aj deti z liečebného domu od Zeleného stromu. Sedeli v strieborných poloblúkoch na stolíčkách so striebornými operadlami ako v korunách strieborných stromov, sedeli okolo rozprávkovej scény ako „päť peňazí“; niektoré z detí nielen s otvorenými očami, ale aj s otvorenými ústami, akoby nimi malo dovnútra vojsť rozprávkové slovo; sledovali každý pohyb pred aj za detskou oponou, tvoriacou tajomné dvere do sveta rozprávok.

Rodičia sa usadili vzadu pri stolíkoch. Pohľad na ich tváre bol zaujímavý. Podchvíľou aj oni vstupovali do rozprávky a nechávali sa unášať tým, na čo už možno pozabudli.

Deti, očarené striedaním kostýmov, hercov s maňuškami, plyšovými a plátennými zvieratkami a rozličnými rekvizitami, vrátane kráľovskej koruny, prechádzali z rozprávky do pohádky, z jazyka do jazyka a objavovali kráľovstvo zo slov. A pritom sa aj učili: kaleráb je kedlubna a květák je karfiol; naučili sa desiat-

ky slov, podobných aj rozdielných, nechali sa vtiahnuť na princazníčin bál, ťahali repu, hľadali kuriatko v obilí, počuli spievať vtáča v zime, zašli do perníkovej chalúčky, prežívali spolu s rozprávajúcimi zvieratkami humorné príbehy s lúpežníkmi, ratovali kozliatka, Karkulku aj Palčeka s kamarátmi.

Zapájali sa a vydržali by sa dívať ďalej a ďalej. Veď to neboli hocijaké rozprávky, pesničky a básne; boli to básne Františka Hrubína v prekladoch Milana Rúfusa. Scenáť napísala Viera Kučerová, piesne a hudbu zložil Josef Kačír, scénografiu

vytvorila Zuzana Štancelová a réžie sa ujal Ján Sebechlebský. Záštitu nad rozprávkovým predstavením má Slovenský inštitút v Prahe a Klub slovenskej kultúry v Prahe.

Slovo – pohyb – reťazenie, to všetko vytvára podivuhodný rozprávkový rituál, ktorý do detskej duše namotáva moták. Kedykoľvek sa môže znova otvoriť, pretože je to moták, ktorý dieťaťu pomáha budovať svoj svet. Čarovný košíček, jeden z nemých hrdinov scény, sa premenil na povestný roh hojnosti, sym-

bol nevyčerpatelého daru, ktorý človek dostane bez vlastného pričinenia aj preto, aby stvoril v sebe malého duševného človečeka, nie väčšieho ako palček alebo malíček, ktorého zrod sa v mnohých kultúrach považuje za iniciálny počiatok psychickeho života.

Sympatické bolo aj záverečné obdarúvanie detí nie sladkosťami, ale slovom: knihami o Prahe, CD- nahrávkami a časopismi. Deti si pritískali na prsia dary zo slov, akoby tajomstvo v nich obsiahnuté bolo lepšie skryté ako sladkosť v lízatku či noc v čokoláde. ■

*Autorka je poetka a publicistka  
Foto archív MK Piešťany*



# Každodenný chlieb

**Múčne jedlá boli hlavnou potravou našich dávnych predkov. Tak tomu bolo v stredoveku a ešte aj v polovici 20. storočia. Chlieb bol nielen hlavným jedlom, ale aj prílohou k mäsu, k jedlám mliečnym i zeleninovým. V 19. storočí v chudobných horských a podhorských oblastiach sa jedlom všedných dní stali zemiaky a chlieb bol pochútkou sviatočných dní.**



Chlieb zaujímal medzi jedlami prvé miesto. Veriaci sa denne vo svojich modlitbách modlili za každodenný chlieb a jeho dostatok pre všetkých členov rodiny. Chlieb sa kládol do stredu stola. Stôl bol posvätným miestom pre cirkevné obrady a aj neskôr sa v rodine tešil úcte, ktorú už dnes nepoznáme. Pečenie chleba z novej múky bývalo taktiež posvätným obradom

u Slovanov, Germánov i mnohých iných národov.

Pečenie chleba bývalo čisto ženskou záležitosťou. Každá gazdina zarábala a miesila cesto na chlieb a napokon ho i piekla. Umenie piecť dobrý chlieb sa vysoko cenilo. Dočítame sa o tom v rozprávkach českých, ruských... Starý kráľ alebo cár má troch synov, ktorých pošle hľadať si nevestu. Nevesty dostávajú úlohy, ktoré musia splniť: utkať plátno alebo koberec, ušit košeľe a poslednou, najťažšou, rozhodujúcou úlohou býva upiecť chutný chlieb a predložiť ho budúceму vyženenému otcovi na ochutnanie. Najlepšou tkáčkou, krajčírkou i budúcou dokonalou gazdinou pečúcou biely chlieb ľahký ako vánok býva žabka, berúca na seba chvíľami podobu krásnej dievčiny. Svojou zručnosťou si získa princa či cároviča, jeho otca, priazeň celého dvora, všetkých poddaných a vyslobodí sa zo zakliatia.

V slovenských rozprávkach tieto motívy nenájdeme. Stretáme sa ale s oloveným chlebom, tvrdým chlebom a ovseným chlebikom.

Až keď vznikli mestá, vznikla nová živnosť pekárov, ktorí mali svojich učňov a tovarišov. Hromadné pečenie chleba prešlo do mužských rúk.

Práca s chlebovým cestom bola veľmi vážena, vyžadovala si veľa času či už pri príprave cesta, alebo pečeni cesta. Bola vlastne starobylým obradom.

## Príprava chlebového cesta a pečenie chleba v minulosti

Deň pred pečením chleba sa ráno naliala voda do dieže, aby bolo pokryté dno a zvyšky cesta (nácestok) z minulej prípravy chleba. Gazdina si priniesla múku zo sýpky alebo z komory, aby sa v izbe (rozumej jedinej obytnej teplej miestnosti, ktorá bola zároveň kuchyňou) prehriala.. Večer sa rozmočený kvások rozrobil vlažnou vodou, pridala sa polovica múky a kopistom sa vypracoval kvások. Kvások sa požehnal, prikryl plátnom, plachtou a pozakrýval dekami na noc, aby sa nepodchladil. Druhý deň ráno sa zľahka polial teplou vodou, „aby nebol veľmi divoký“. Potom sa k nemu pridala soľ a druhá polovica múky. Cesto sa riadne vypracovalo, opäť sa prikrylo, aby dobre vykyslo. Keď sa cesto začalo dvíhať z dieže von, gazdina zakúrila v peci a nechala ju dobre vyhriať.

Medzitým cesto vypracovala, vyvávala z neho pecne, ktoré ešte nechávala kysnúť. Ohreblom vyhrabala z pece žhavé uhličky, požehнала pecne chleba, pokropila ich vodou a potom ich sádzala do pece. Ani s pečením chleba sa gazdine nenáhľili. Piekli ho pomaly v chlebových peciach, ktoré sa mierne vyhrievali drevom. Chlieb sa piekol niekoľko hodín a rovnomerne sa prepiekol.. Preto bol domáci chlieb ľahko stráviteľný. Upečený chlieb sa nejedol teplý. Nechal sa odležať na chladnom mieste v dome. K odležaniu chleba slúžili špeciálne poličky.

Keď sa chlieb začal piecť v pekárňach v železných peciach vyhriatyach na vysoké teploty (vyše 250 °C), vytvorila sa na ňom hneď spočiatku silná kôrka, cez ktorú nemohla uniknúť para. Chlebová striedka je od tých čias príliš mäkká, akoby hubovitá a vodnatá. Chlieb vyvoláva žalúdočné



## Recept

### Recept na židovský okrúhly chlieb – bagel, čo značí „kruh“.

Bol každodenným chlebom aškenázkych Židov a stal sa najobľúbenejším pečivom v Amerike. Potrebujeme 500 g hladkej múky, 1 sušené droždie, 1 ½ lyžice cukru, 1 našľahané vajčko, 1 ½ lyžice rastlinného oleja, 125 ml vody, 1 bielok na potretie.

V mise premiešame múku, soľ a cukor. Primiešame vajce, olej a vodu. Cesto vypracujeme ručne, aby bolo hladké a vláčne. Na pomúčenej doske ho vypracujeme ešte 15 min. Do misy dáme trochu oleja a cesto v ňom vyvážame. Potom ho necháme prikryté kysnúť 1 ½ hodiny.

Na doske ho znovu prepracujeme. Vytvarujeme bagly do podoby náramku (chlieb s dierou uprostred). Krúžky necháme ešte 1 hodinu kysnúť. Potom ich vložíme do hrnce s vriacou vodou, kde ich varíme 1 – 2 minúty. Dierkovanou lyžicou ich vyberieme, položíme na obrúsok, aby oschli. Rozložíme na vymastený plech, potrieme bielkom a v rúre predhriatej na 190 °C pečieme 15 – 20 minút do zhnudnutia.

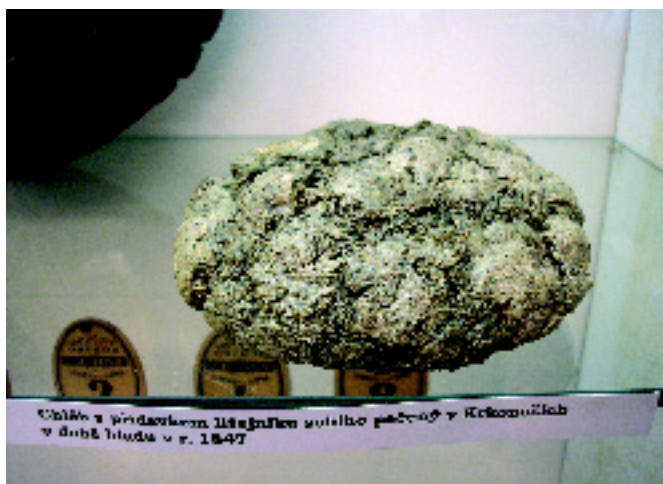


ťažkosti, aj keď sa do cesta pridáva rasca, ktorá by mala uľahčiť trávenie.

### Žitný chlieb a ďalšie druhy chleba

V minulosti sa aj u nás pekával chlieb z ražnej múky. V raži je vitamín B rovnomerne rozložený v celom zrne a nielen pod šupou, preto je jeho strata pri mletí zrna na múku malá. Ražný chlieb je zdrojom výživných látok, vitamínu B a navyše priaznivo upravuje trávenie. Je ľahko stráviteľný, obsahuje dostatok vlákniny a ďalších živín. Mal veľký význam pre výživu našich predkov a ešte aj v druhej polovici 20. storočia. V súčasnosti ho na pultoch predajní nenájdete. A keď aj, tak je to chlieb ražno-pšeničný alebo chlieb len „prezlečený“ za ražný chlieb a dofarcovaný umelými farbivami, obohacovaný ovsenými vločkami, ľanovými semenkami a kto vie čím ešte.

Skutočný ražný chlieb sa ešte stále pečie na Ukrajine, v Rusku, Lotyšsku, Litve, Estónsku, Dánsku. Vymenované národy ho naďalej jedia každý deň ako celodenný pokrm, pretože chlieb býva najčastejšou prílohou k vareným jedlám – či už je to mäso, zeleninové jedlá, mliečne jedlá apod. Je kvalitný, chutný a zdra-



vý. Nielenže ženy majú menej práce, ale ani nenájdeme toľko obéznych Dánov, Dánok, Estónov, Lotyšov, Litovcov ako u nás. V minulosti sa v slovenských a českých horských a podhorských krajinách pekával ovsený chlieb, ktorý síce nebol taký chutný ako žitný, ale bol taktiež zdravý. Známý je chlieb pečený z kukuričnej múky, ktorý sa pečie na Ukrajine, na Balkáne a v Južnej Amerike. Chlebom sa šetrilo, pretože býval veľký nedostatok raže a pšenice. A tak sa v dobách neúrody do múky pridávali aj iné prídavky rastlinného pôvodu. Často to bývali zemiaky alebo mletý hrach, z čoho vznikol chlieb hrachový. Do múky a cesta sa v horských oblastiach pridával mach a lišajníky, čím vznikol zelenkastý lišajníkový chlieb.

Keď sa v dobe neúrody piekol chlieb pre čelad' a robotníkov, ktorí pracovali na poli, pridávala sa do neho slama, aby získal na

objeme a ušetrila sa múka, V niektorých regiónoch piekli chlieb z múky sušených moruší, trávových semien, pridávali múky z mletých žaludov i bukvíc atď. Takýto chlieb málo vykysol a pecne boli oveľa menšie.

Chutnou plackou upečenou z chlebového cesta boli podplamenníky čiže posúchy, česky podplamenice. Do placky sa nožom urobili ryhy, posypala sa hrubou soľou, rascou a piekla sa v peci zároveň s chlebom. Placky sa jedli teplé, natreté husacou alebo bravčovou masťou, niekedy i maslom.

Už roky pociťujeme zmeny v príprave i stráviteľnosti chleba. Mnohí z nás by sa radi vrátili k pravému domácejmu chlebu. Ten býval chutným jedlom, ktoré sa nikdy neprejedlo.

V tomto roku pripravilo Mestské múzeum v Jilemnici pútavú výstavu o pečení chleba v Čechách. Z tejto výstavy sme do článku zaradili zaujímavé fotografie, ktoré dokumentujú prípravu chleba v minulosti i jeho druhy.

Príprava ražného čierneho chleba

Potrebujeme 1 suché kvasnice, 1 lyžicu medu, 125 ml vlažnej vody, 500 g ražnej múky, 500 g hladkej pšeničnej múky, 1 lyžicu soli, 1 lyžicu cukru, 3 lyžice rasce, 2 lyžice oleja, 350 ml piva a jedno našľahané vajíčko. Kvasnice a med rozpustíme vo vlažnej vode, necháme do zapanenia asi 15 minút postáť. Vo veľkej mise zmiešame obe múky, soľ, cukor, rascu, olej s kvasnicovou zmesou i pivo a vypracujeme cesto. Cesto vypracú-



vame 15 min. Potom ho natrieme olejom a necháme ho cez noc riadne vykysnúť na teplom mieste. Na druhý deň ho 5 minút prepracujeme, rozdělíme na dve polovice a vtlačíme do dvoch vymastených obdĺžnikových foriem, alebo ako bochníky preniesieme na plech. Na bochníkoch urobíme ostrým nožom zárezy a necháme ešte 90 minút kysnúť. Potom potrieme bielkom, posypeme rascou a pečieme 55 minút v rúre vyhriatej na 190 °C. ■

Foto autorka

## Súťaž

### Súťažné otázky:

- 1) V ktorej slovenskej rozprávke sa spomína olovený chlieb?
- 2) Ktorý slovenský spisovateľ napísal poviedku s názvom, v ktorom figuruje slovo chlieb?
- 3) Napíšte názov tejto poviedky.

Správne odpovede zašlite do novej redakcie Listov... KSK, Vocelova 3, Dom národnostných menšín, Praha 2, 120 00 do 20. novembra 2007

Vyhodnotenie nultého čísla súťaže uverejneného v dvojčíslu 7 – 8.

Do redakcie neprišla ani jedna správna odpoveď na všetky 3 otázky.

Vyhodnotenie z čísla 9 uveďeme v budúcom čísle Listov...



**Upozornenie!** Väčšina programov Klubu slovenskej kultúry sa od septembra t. r. uskutočňujú v priestoroch Domu národnostných menšín vo Vocolovej 602/3, Praha 2 (v blízkosti zástavky metra C – I. P. Pavlova, ale aj v blízkosti zástavky metra A – Náměstí Míru).

Členský príspevok na rok 2007 zostáva nezmenený, a to: 100 Kč pre študentov a dôchodcov 200 Kč pre ostatných členov.

Zaplatiť môžete zloženku (nájdete ju v minuloročnom dvojčísle časopisu LISTY 11 – 12 / 2006), variabilným symbolom je číslo členského preukazu alebo vaše meno a priezvisko. Príspevok môžete uhradiť aj v hotovosti v KSK (Lipanská 4, Praha 3), najneskôr v utorok a v stredu od 13.00 do 18.00 alebo po telefonickom dohode. Platíť môžete tiež prevodom na náš účet v Komerčnej banke, Spálená 51, Praha 1, č. účtu: 34834-011/0100. Dakujeme všetkým, ktorí už zaplatili a osobitné poďakovanie patí Vám, ktorí ste uhradili vyššiu čiastku, ako je stanovený členský príspevok. Tešíme sa na stretnutia s vami na klubových programoch.

### Rada Klubu slovenskej kultúry

Uradné hodiny KSK pre členov KSK a širšiu verejnosť: utorok – v čase 13.00 – 18.00, streda – v čase 12.00 – 18.00, piatok – v čase 10.00 – 16.00. V inom termíne po telefonickom dohovore.

Rada KSK si dovoľuje požiadať členov KSK, ktorí majú záujem byť nápočnmi Klubu slovenskej kultúry v odborných záležitostiach, nech nám dajú vedieť – telefonicky na telefónne číslo Klubu slovenskej kultúry, resp. osobne v úradných hodinách. Vopred dakujeme. Pre záujemcov o slovenskú a českú tlač i literatúru je klubová čitateľňa otvorená vždy v utorok a stredu od 14.00 do 17.00.

### NAŠA PROGRAMOVÁ PONUKA

Streda 26. 9. – Nedela 28. 10.

České centrum Košice

Rázusova 13, Košice

#### MASARYKOVCI A BYSTRICKÁ

Vernisáž výstavy PhDr. Nadi Vitanovskej a Mgr. Zuzany Štancelovej – Masarykovci a Bystrická pri príležitosti 70. výročia úmrtia prvého česko-slovenského prezidenta T. G. Masaryka. Výstavu pripravil KSK v spolupráci so Slovensko-českým klubom v SR a s Českým centrom Košice.

Pondelok 1. 10. o 18.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### ČAROVANIE VODY

Vernisáž výstavy fotografií fotografa a člena KSK Stanislava Gajdoša. Prípravil KSK v spolupráci s DNĽ. Výstava potrvá do 14. 10. 2007. Vstup voľný.

Streda 3. 10. o 16.00

Oblasťní muzeum Děčín

Trída Čs. mládeže 1/31, Děčín IV.a

#### STOROČIE SLOVÁKOV V ČESKÝCH KRAJINÁCH

Vernisáž výstavy Storočie Slovákov v českých krajinách so zreteľom na severné Čechy. Výstavný projekt DOMUSU pri Klube slovenskej kultúry o histórii príchodu Slovákov do českých krajín a o ich kultúrnom prínose v minulosti a v súčasnosti pre ČR. Program pripravil KSK, DOMUS a Oblasťní muzeum Děčín. Otvorenie výstavy uvedie Helena Nosková, ktorá je aj autorkou výstavy. Výstava sa koná pod záštitou kultúrneho ataše SR v ČR a riaditeľa Slovenského inštitútu v Prahe Igora Otčenáša. Výstava potrvá do 23. 11. 2007.

Pondelok 8. 10. o 10.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jiřská 16, Praha 1

#### ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávke krajiny. Program nadväzuje, tak ako v roku 2006, na tradičný program KSK – *S básničkami a pesničkami do rozprávky poďte s nami*. Program pripravil KSK a SI. Tentokrát uvedený k Mesiacu česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti. Vstup voľný.

Štvrtok 11. 10. o 10.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávke krajiny. Program nadväzuje, tak ako v roku 2006, na tradičný program KSK – *S básničkami a pesničkami do rozprávky poďte s nami*. Program pripravil KSK v spolupráci s DNĽ. Tentokrát uvedený k Mesiacu česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti. Vstup voľný.

Piatok 12. 10. o 10.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### SLOVENSÁ POEZIA A PRÓZA

##### Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu

Cyklický komponovaný literárny program, uvedený k Mesiacu česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti, pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravil Slovenský inštitút v Prahe a KSK.

Utorok 16. 10. o 15.00

Klub slovenskej kultúry

Lipanská 4, Praha 3

#### POZNAJME SA VZÁJOMNE – SLOVENČINA A ČEŠTINA, JAZYKY STÁLE BLÍZKE?

##### SEMINÁR MLADÝCH PREKLADATEĽOV

Seminár mladých prekladateľov. Ďalšie stretnutia pedagógov a študentov pri príležitosti priprav 4. ročníka pražskej stredoškolskej konferencie Poznajme sa vzájomne – „Slovenčina a čeština, jazyky stále blízke?“. Čítanie úryvkov z oboch literatúr a preklad z listu pre žiakov a študentov stredných škôl z základných škôl v spolupráci so slovakistami. Lektorujú H. Nosková, R. Čaplovič, J. Chovanec.

Vstup voľný.

Štvrtok 18. 10. o 10.00

Pamätník národného písemníctví

Strahovské nádv. 1/132, Praha 1

#### VIDEL SOM TANCŔVAT JITTERBOOGIE

Poetické pásmo venované nedožitým 80. narodeninám Miroslava Váľka. Autorsky pripravila: Dana Podracká. Učinkujú: Viera Kučerová a Martin Matejka. Program pripravil Pamätník národného písemníctví v Prahe v spolupráci s Literárnym centrom Bratislava, KSK a SI.

Vstup voľný.

Štvrtok 18. 10. o 15.00

Základná škola sv. Vojšily

Ostrovní ulice, Praha 1

#### CELOROČNÁ TVORBA BÁBKY – CELOROČNÁ TVORBA LOUTKY

Seminár vedený grafičkou a výtvarníčkou Zuzanou Štancelovou, členkou KSK. Prvá hodina – zoznámenie detí s ich celoročnou úlohou, vytvorenie návr-

hu, náčrtok marionety, jej pojednanie maľbou a oblečenie do kostýmu. Na záver seminára predvedenie krátkeho predstavenia.

Štvrtok 18. 10. v čase 16.00 – 18.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

**BEZPLATNÁ PRÁVNÁ PORADŇA v otázkach bytovej problematiky a privatizácie bytového fondu (v oblasti prevodov bytov do vlastníctva)**  
Raz do mesiaca ju poskytuje členka KaRK KSK – JUDr. Marta Ōčovská pre členov KSK. Prineste si so sebou doklady týkajúce sa vašej problematiky. **Pre veľký záujem vás prosíme, aby ste sa objednávali dopredu na telefónne číslo KSK, t.j. 224 215 085 alebo 724 025 170.**

Piatok 19. 10. o 16.30 – 18.00

Klub slovenskej kultúry

Lipanská 4, Praha 3

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### STRETNUTIE S LITOVSKÝMI UČITEĽMI Z KAUNASU

Stretnutie s litovskými učiteľmi v priestoroch Klubu slovenskej kultúry a Domu národnostných menšín.

Vstup voľný.

Piatok 19. 10. o 18.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### VIDEL SOM TANCŔVAT JITTERBOOGIE

Poetické pásmo venované nedožitým 80. narodeninám Miroslava Váľka. Autorsky pripravila: Dana Podracká. Učinkujú: Viera Kučerová a Martin Matejka. Program pripravil Literárne centrum Bratislava, KSK a SI v spolupráci s Domom národnostných menšín.

Vstup voľný.

Sobota 20. 10. o 18.00

Divadlo U Hasičů

Rimská 2135/45, Praha 2

#### FOLKLOR BEZ HRANIC

V poradí XV. ročník festivalu Folklór bez hranic prezentujúceho a dokumentujúceho slovenskú a českú vzájomnosť. Program pripravil SZ Limbora, KSK, Etnica a ďalší. Učinkujú: Limbora, Limborka, Malá Limborka a hostia.

Streda 24. 10. o 10.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jiřská 16, Praha 1

#### SLOVENSÁ POEZIA A PRÓZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu. Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravil SI a KSK.

Štvrtok 25. 10 – Piatok 26. 10.

Hotel Břrik, Bratislava

#### KULTÚRNE DEDIČSTVO SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ A DATABÁZA INFORMÁCIÍ O TEJTO PROBLEMATIKE

Konferencia, ktorú pripravil USZZ. V rámci konferencie so svojím referátom za KSK a DOMUS vystúpi Helena Nosková, predsedníčka KSK.

Pondelok 5. 11. o 10.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jiřská 16, Praha 1

#### ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávke krajiny. Program nadväzuje, tak ako v roku 2006, na tradičný program KSK – *S básničkami a pesničkami do rozprávky poďte s nami*. Program pripravil KSK a SI. Tentokrát uvedený k Mesiacu česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti. Vstup voľný.

Pondelok 5. 11. o 17.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU – O ICH HISTÓRII A SÚČASNOSTI

Beseda s Mgr. Helenou Miřkufovou, zakladateľkou a šéfredaktorkou Českej besedy a zakladateľkou spolku Čechov v SR, o Čechoch na Slovensku, ich histórii a súčasnosti. Moderuje Helena Nosková. Vstup voľný.

Štvrtok 8. 11. v čase 11.00 – 14.00

Vědecká knihovna v Olomouci

Bezručova 3, Olomouc

#### ČITANIE ZO SLOVENSKEJ LITERATÚRY

Čítanie zo slovenskej literatúry a zoznámenie sa so slovenskou menšinou v Českej republike. Literárne pásmo s besedou. Učinkujú Viera Kučerová, Martin Matejka, Helena Nosková, ktorá bude programom aj sprevádzať. Prípravil: KSK a Vědecká knihovna v Olomouci. Vstup voľný.

Piatok 9. 11. o 13.00

Nad Královskou oborou 102/5

Praha 7 – Bubeneč

#### SLÁVNOSTNÉ ODHALENIE PAMÄTNEJ TABULE A BUSTY CYPRIÁNOVI MAJERNIKOVI

Slávnostné odhalenie pamätnej tabule s bustou významnému slovenskému maliarovi Cypriánovi Majernikovi, osobnosti spoločných česko-slovenských dejín pri príležitosti 30. výročia založenia Klubu slovenskej kultúry. Prípravil KSK, SI a DOMUS. Vstup voľný.

Piatok 9. 11. o 18.30

Palác Aventin

Purkyňova 53/4, Praha 1

#### 30. VÝROČIE ZALOŽENIA KLUBU SLOVENSKEJ KULTÚRY

Slávnostná spoločenská udalosť pri príležitosti 30. výročia založenia Klubu slovenskej kultúry, spojená s bohatým kultúrnym galaprogramom a s bohatým raútom. V rámci programu vystúpi veľa popredných umelcov, žijúcich, resp. pôsobiacich v Prahe a ČR. Programom budú sprevádzať Magdaléna Komárová a Boris Kršňák. Občerstvenie formou raútu zabezpečuje spoločnosť VAS v.o.s. Akcia sa koná aj vďaka podpore Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Ministerstva kultúry ČR a Magistrátu hl. m. Prahy. Prípravil KSK v spolupráci s DOMUS, SZ LIMBORA, DETVAN.

Sobota 10. 11. o 17.30

Palác Lucerna

Vodickova 32 – 36, Praha 1

#### DIALOG KULTŔV 2007

V rámci festivalu Dialóg kultŔv 2007 (7. 11. – 11. 11.), ktorú organizujú Multikulturné centrum Praha a spoločnosť Člověk v tísni a ktorý je venovaný stretávaniu i prelínaniu rozličných kultŔv, jazykov a náboženstiev v Českej republike sa uskutoční aj Polievková súťaž, ktorej sa zúčastní aj

KSK v spolupráci so SZ LIMBORA.

Vstup voľný.

Pondelok 12. 11. o 17.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### HODVÁBNA GULOČKA

Scénické čítanie hry Pavla Cmrála venovanej architektkovi Dušanovi Jurkovičovi (pri príležitosti 60. rokov od jeho úmrtia) a kúpeľom Luhačovice. Učinkujú Eva Kalnická, Jozef Beňovský. Program pripravil: KSK, DNĽ, DOMUS, Slovenská národná knižnica a Slovenské národné literárne múzeum v Martine. Vstup voľný.

Utorok 13. 11. o 16.00

Klub slovenskej kultúry

Lipanská 4, Praha 3

#### POZNAJME SA VZÁJOMNE – SLOVENČINA A ČEŠTINA, JAZYKY STÁLE BLÍZKE?

##### SEMINÁR MLADÝCH PREKLADATEĽOV

Seminár mladých prekladateľov. Ďalšie stretnutia pedagógov a študentov pri príležitosti priprav 4. ročníka pražskej stredoškolskej konferencie Poznajme sa vzájomne – „Slovenčina a čeština, jazyky stále blízke?“. Vstup voľný.

Streda 14. 11. o 15.00

Lesnice a drevárske múzeum

Námestie SNP 23/35, Zvolen

#### MASARYKOVCI A BYSTRICKÁ

Vernisáž výstavy členiek KSK – PhDr. Nadi Vitanovskej a Mgr. Zuzany Štancelovej – Masarykovci a Bystrická pri príležitosti 70. výročia úmrtia prvého česko-slovenského prezidenta T. G. Masaryka. Výstavu pripravil KSK v spolupráci so Slovensko-českým klubom v SR, s Českým centrom Košice, s Lesnickým a drevárskym múzeom vo Zvolene a s Českým spolkom vo Zvolene. Výstava potrvá do 28. 12. 2007.

Štvrtok 15. 11. o 15.00

Základná škola sv. Vojšily

Ostrovní ulice, Praha 1

#### CELOROČNÁ TVORBA BÁBKY – CELOROČNÁ TVORBA LOUTKY

Seminár vedený grafičkou a výtvarníčkou Zuzanou Štancelovou, členkou KSK. Druhá hodina – výtvarný návrh bábk, technika – tempera na papieri v rozmere A3. Na záver seminára predvedenie krátkeho predstavenia.

Pondelok 19. 11. o 10.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jiřská 16, Praha 1

#### SLOVENSÁ POEZIA A PRÓZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu. Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravil SI a KSK. Vstup voľný.

Štvrtok 27. 11. v čase 16.00 – 18.00

Dom národnostných menšín

Vocolova 3, Praha 2

#### BEZPLATNÁ PRÁVNÁ PORADŇA v otázkach bytovej problematiky a privatizácie bytového fondu (v oblasti prevodov bytov do vlastníctva)

Raz do mesiaca ju poskytuje členka KaRK KSK – JUDr. Marta Ōčovská pre členov KSK. Prineste si so sebou doklady týkajúce sa vašej problematiky. **Pre veľký záujem vás prosíme, aby ste sa objednávali dopredu na telefónne číslo KSK, t.j. 224 215 085 alebo 724 025 170.**

Utorok 27. 11. o 15.00

Základná škola sv. Vojšily

Ostrovní ulice, Praha 1

#### CELOROČNÁ TVORBA BÁBKY – CELOROČNÁ TVORBA LOUTKY

Seminár vedený grafičkou a výtvarníčkou Zuzanou Štancelovou, členkou KSK. Tretia hodina – modelácia hlavy z hlíny podľa vlastného návrhu bábk. Na záver seminára predvedenie krátkeho predstavenia.

Štvrtok 29. 11. o 17.00

Klub slovenskej kultúry

Lipanská 4, Praha 3

#### PŔDVEČER SO SLOVENSÝM DIVADLOM

Osobnosti slovenského divadla  
V poradí štvrtá beseda s divadelným režisérom a publicistom Prof. Jurajom Jiřim Vojvodom v rámci programu divadelnej sekcie KSK a filmovej sekcie KSK PŔdvečer so slovenským divadlom. Na našom stretnutí vám v tomto cykle predstavíme ďalšie tri veľké osobnosti slovenského divadelníctva – herca, recitátora, pedagoga a národného umelca Mikuláša Hubu, herca, pedagoga a zaslužilého umelca Františka Diborbaru a herečku Máriu Prechovskú. Vstup voľný.

#### PREDBEŽNÁ PONUKA NA DECEMBER 2007

Utorok 4. 12. o 15.00

Klub slovenskej kultúry

Lipanská 4, Praha 3

#### VÝTVARNÉ PRACOVÁ S DEŤMI

Výtvarné utorky pre deti, pod vedením výtvarníčky Zuzany Štancelovej, členky KSK. Tentoraz s vianočnou tematikou, s cieľom nakresliť darček pre rodičov. Vstup voľný.

Utorok 5. 6. o 17.00

Klub slovenskej kultúry

Lipanská 4, Praha 3

#### EKONOMICKE DŔSLEDKY ROZDELENIA ČESKO-SLOVENSKA A SŔČASNÝ EKONOMICKY ROZVOJ ČR A SR (2. časť)

Prvá z prednášok Ing. Karola Ujházyho spojená s besedou o ekonomických dôsledkoch rozdelenia Československa a o súčasnom ekonomickom rozvoji ČR a SR. Program pripravil KSK v rámci programov seniorskej sekcie KSK. Moderuje JUDr. Milan Budovič. Vstup voľný.

Ďalšie informácie o decembrových programoch vám prinesieme v najbližšej *Modrej stránke*.

Blížišie informácie o niektorých programoch sa dozviete aj na internetových stránkach – www.klubsk.net

Väčšina programov je financovaná MK ČR v rámci dotácií pridelených na rok 2007. Niektoré z programov sú pripravené s finančným príspevom MŠMT ČR a PosAm Praha s.r.o.

Adresa:

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 873/4, 130 00 Praha 3

Tel./Fax: 224 215 085; Mobil: 724 025 170

e-mail: klubsk@gmail.com

www.klubsk.net

# Výstava **Století Slováků** v českých zemích v **Děčíně**

Dňa 3. 10. 2007 bola v Oblastnom múzeu Děčín otvorená výstava Století Slováků v českých zemích. Jej regionálny rozmer vznikol zo spolupráce odborných pracovníkov múzea a Dokumentačného a múzejného strediska slovenskej menšiny pri KSK. Děčínsko patrilo a patrí k regiónom, kde Slováci tvoria početnú menšinu. Preto, ako v úvodných slovách vernisáže podotkol riaditeľ múzea Mgr. Milan Rosenkranc, iste nájde svoje obecenstvo aj v Děčíně, aj s ohľadom na miestne tradície v česko-slovenských vzťahoch v minulosti. Otvorenia výstavy sa zúčastnila predstaviteľka kraja a mesta Děčín. Pri prehliadke výstavy spomenul námestník

primátora, že mesto Děčín a Ružomberok budú od budúceho roku úzko spolupracovať, čím vznikne nová platforma pre česko-slovenské vzťahy. KSK ďakuje riaditeľovi Oblastného múzea Mgr. Milanovi Rosenkrancovi a jeho pracovníkom – predovšetkým Mgr. Václave Bubnově, ktorá inštaláciu výstavy realizovala, za spoluprácu, poskytnutie priestoru a priateľskú atmosféru, v ktorej sa realizovala putovná výstava k 30. výročiu Klubu slovenskej kultúry.

Správu o otvorení výstavy uverejnil i Děčínský deník.

*Autorom fotografií je Vladimír Širlom, fotograf Oblastního muzea v Děčíně.*





**PosAm**

systemové integrace • dodavatel informačních technologií • systémy pro správu dokumentů • systémy pro předtiskovou přípravu

PosAm Praha spol. s r.o., Holečkova 103/31, 150 00, Praha 5, tel 257 312 091, fax 257 314 096

PosAm Brno, Štefánikova 61, 612 00, Brno, tel 541 211 413, fax 541 213 247

PosAm Ostrava s.r.o., Janáčkova 3, 702 00, Ostrava, tel 595 136 501-3, fax 595 136 500